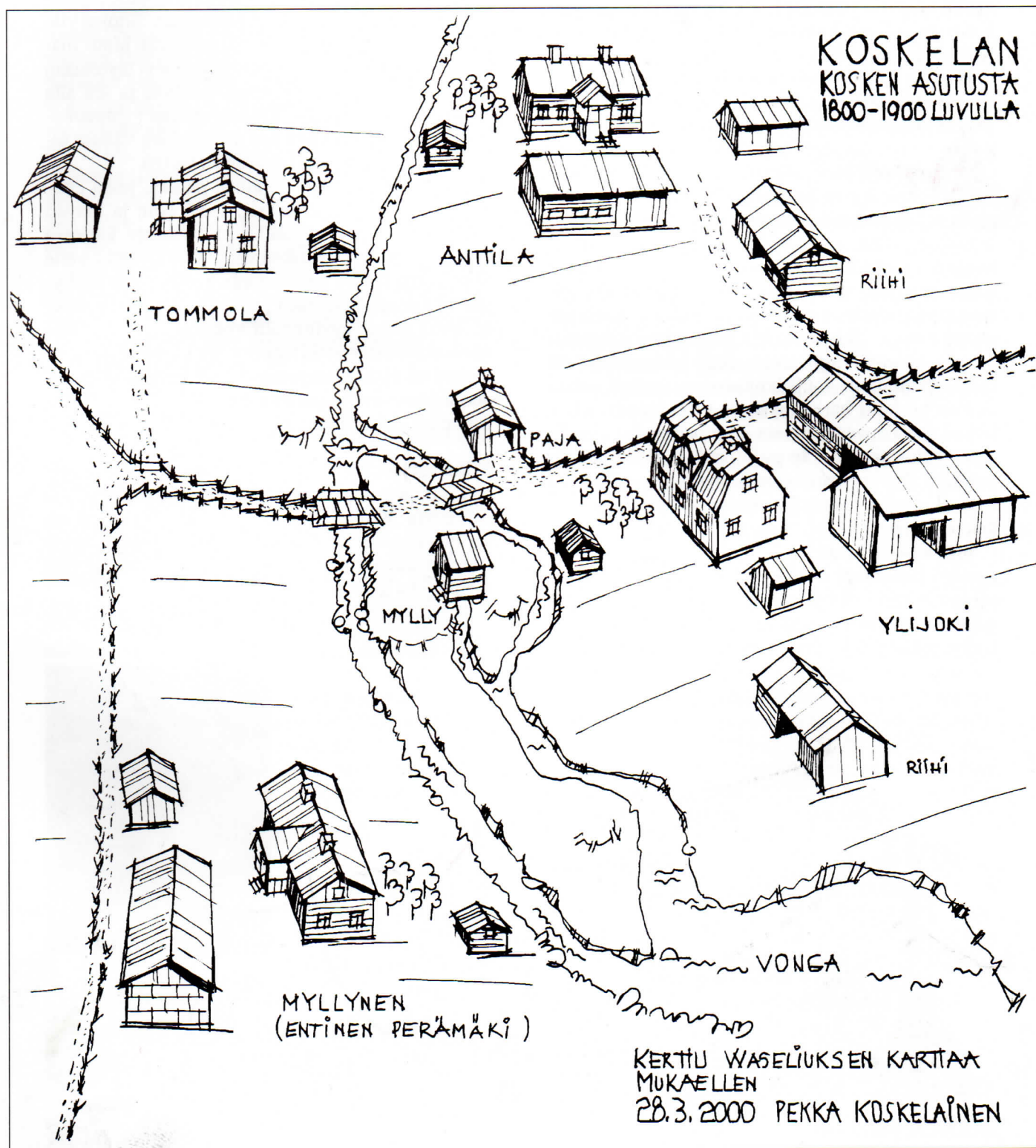

Koskelaiset

SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI

28.4.2000

N:o 17

Esivanhempieni vesimylly Koskelan joessa

*"Ei pidä molempia myllynkiviä eli päälliski-
veäkään keltään pantiksi ottaman: sillä se
olis ottaa hengen pantiksi": 5 Moos. 24:6*

Myllynkiven historia on tosi vanha. Jo Vanha Testa-
mentti tuhansia vuosia sitten kertoi aiheesta. Ja myös
Kalevala ja Kanteletar kertoivat jauhinkivistä, myl-
lyistä ja jauhamisista.

Härkin- eli puromylly oli käsikivien ohella ylei-
sin myllytyyppi Karjalassa 1900-luvulle tultaessa.
Tämän myllytyypin toivat viikingit 900-luvulla. Suo-
meen se tuli viimeistään uskontojemme mukana ja
todennäköisesti myös idän tietä. Uskontojen muka-
na tulo sopii hyvin kuvaan, sillä luostarilaitos oli
myös viljan jauhatuksessa aktiivinen.

Selkeän rakenteensa vuoksi myllyn pystyi raken-
tamaan talonpoika itse, kunhan sai vähän sepän ja
kivenhakkaajan apua. 1900-luvulle tultaessa Viipu-
rissa tehtiin Karhu-merkkisiä myllynkiviä. Kiviä sit-
ten teroitettiin 100–200 säkin jauhamisen jälkeen.

Kun pienmyllyjen verotus 1885 lakkautettiin oli
maassamme noin 4500 kotitarvevesimyllyä, joista
pääosa oli juuri härkinmyllyjä. 1700-luvulta säily-
neissä verollepanokartoissa ja ja peltomaista laadi-
tuissa selostuksissa käy esille, että Koskelan tilalla
n:o 4 oli pieni vesimylly, jota syys- ja kevätkausi-
na käytettiin viljan jauhatukseen joen veden ollessa kor-
keimmillaan.

Missä tämä Koskelan kantatilan vesimylly sitten
sijaitsi? Kysymys on mielenkiintoinen ja yritän piir-
roksen avulla sitä selostaa. Pienkosken joenuoman
kallioon oli upotettu vaakasuorassa asennossa rauta-
tanko, jonka pää kalliosta ulkoni n. 25 cm mittaise-

na. Kyselin Arvo-veljeltäni tämän rautatapin tarkoi-
tusta ja hänellä oli tietoa tästä vesimyllyn sijainnis-
ta, joten näin se minullekin selvisi.

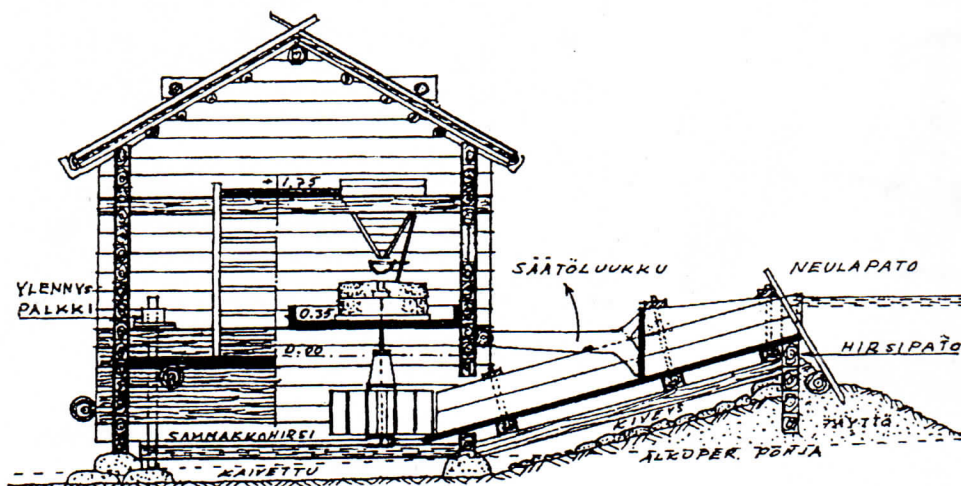
Syys- ja kevätaikana veden tulviessa joki jakaantui
kolmeksi koskeksi, joiden kuohut soittivat mah-
tavaa sinfoniaansa. Niiden kohinassa oli vaikeaa kuula
puhetta, joten asiat piti huutaa kosken äänen ylä-
puolelle. Pienin näistä koskista Ylijoen saunan taka-
na oli kesän aikana lakannut virtaamasta, mutta sa-
teiden ja tulvien tullessa se taas ryöpsähti niin ettei
sitä kävellen uskaltanut ylittää.

Veli venäläinen on hyväksi työksi salaojittanut
kylän peltomaat. Lieneekö siinä yhteydessä täytemaat
siirretty pienkosken sillan seutuville laajalle alueel-
le ja näin tukittu alkuperäiset jokiuomat. Siltojen ylä-
puolen kallionkieleke, jossa oli mieluisin uinti-
matonpesupaikka, on nyt lähes täysin jäänyt täytemaan
alle. Samoin käynyt piensillan kohdalle ja sen alta
lähteneille jokiuomille. Ylijoen saunan joenpuolei-
sesta osasta löytyi vielä osa pienkoskien välissä ol-
leesta kalliosta edes valokuvausta varten.

Anttilan Ukonmäki on ainoa paikka, jossa enti-
syys on säilynyt jäkäläkallioineen. Niin ja tietysti
kylän suosituin uimapaikka Myllysaaren kärjessä
olevassa vongassa. Kosken voi ylittää kiveltä kivelle
hyppimällä tai jos tasaisemmin kulkee, niin Mylly-
sen eli entisen Perämäen peltoja pitkin joen rannal-
le. Vettä lienee syvimmälti kolmisen metriä. Olisi
mielenkiintoista tietää tarkemmin. Viime kesän mat-
kallani oli ihana elämys taas kerran pulahtaa lapsuu-
den uimavesiin, joissa niin usein unissani olen uis-
kennellut sieltä lähtöni jälkeen.

Kiitokset kaikille Koskelan kylässä asuneille ja hei-
dän jälkipolvilleen, jotka ovat lähettäneet vanhoja
valokuvia "Koskela vanhoissa kuvissa"- kuvateosta
varten yhteensä 170 kpl. Tämä on ollut sankarillinen
teko, muistona meille ja jälkipolville. Toivon, että
saamme ne jo toukokuussa jakeluun.

Iloisin terveisin Ylijoen Kepa Vancouverista Ka-
nadasta.

Härkin- eli puromylly

Kotiseutumatka Viipuriin ja Vahvialaan 12.8.2000

Sukuseuran perinteinen kotiseutumatka tehdään lauantaina 12. elokuuta. Lähdemme Helsingistä ja matkaan on tilaisuus liittyä myös Porvoosta, Leikarista ja Vaalimaalta sekä erikseen sovittaessa myös muustakin matkan varrella olevasta paikasta.

Tällä kertaa ajamme suoraan Viipuriin ja siellä ensin Monrepoon puistoon, jossa viivymme vajaan tunnin. Paluumatkalla teemme muutaman minuutin mutkan läntisten esikaupunkien kautta ennen kuin tulemme kauppatorille. Sen jälkeen useimmat meistä jatkavat bussilla ravintola Sue Elleniin, jossa syömmekokemuksen näissä asioissa omaava Hannu Koskelainen Kausalasta. Ilmoittautumiset tehdään suoraan hänelle **28.7.2000 mennessä osoitteella:**

Hannu Koskelainen

Parolantie 168

47400 Kausala

Lähetä kirjeessä **valokopio passin henkilötietosivusta** ja kopio matkavakuutuskortista, jos sinulla jo on voimassa oleva vakuutus.

Mukaan mahtuu 50 ensiksi ilmoittautunutta. Matkan hinta on bussin ollessa täysi 300 mk. Lisäksi jouddumme maksamaan 30 mk (20 mk yli 65 vuotiaat) pakollisesta matkavakuutuksesta, ellei ole esittänyt todistusta jo olevasta vakuutuksesta. Lounaan hinta on 30-40 mk ilman juomia. Matkat vakuutuksineen maksetaan menomatalla bussissa suoraan järjestäjälle.

Bussi lähtee Helsingin linja-autoaseman turistipysäkiltä (vastapäätä uutta Scandic-hotellia) aamulla klo 6.00, Porvoon linja-autoasemalta klo 6.45, Leikarista 8.00 ja Aimoannoksesta Vaalimaalla 8.30.

Tervetuloa, muista ottaa **passi** mukaan!

Karjalaiset kesäjuhlat Helsingissä 16.-18.6.2000

Uuden vuosituhannen ensimmäisten Karjalaisten kesäjuhlien ohjelma tarjoaa ainutkertaista kuultavaa, nähtävää ja haisteltavaa kaikenikäisille. Juhlien punaisena lankana tänä vuonna Viipuri. Juhlien ohjelmaan kuuluvat niin keskiaikaiset linnan pidot, Viipurin Pamaus, Viipuri kesällä 1939 kuin kesäjuhla-markkinat ja keskiaikaiset ilmat.

Kolmipäiväiset kesäjuhlat alkavat perjantaina 16.6. Karjalatalossa pidettävällä seminaarilla, jossa käsitellään sekä entistä Viipuria, nyky-Viipurin koululaisen arkea että kaupungin tulevaisuutta 2000-luvulla.

Lauantaina 17.6. pidetään maineikkaalla Eläintarhan kentällä yleisurheilukilpailut ja juostaan Karjalan maraton. Päätapahtumapaikkana on Nordenskjöldin kadun jäähalli, jossa ovat kioskit ja kahvilat auki klo 11:sta puoleen yöhön. Avausjuhla "Päivä Viipurin torilla kesällä 1939" pidetään klo 15.00-16.30, minkä jälkeen alkavat kohta jo Keskiajan pidot. Ilmat alkavat klo 20.00 ja jatkuvat juhlatanssiaisina seuraavan päivän puolelle.

Sunnuntain ohjelmaan kuuluvat juhla jumalanpalvelus Tuomiokirkossa, juhla kulkue ja pääjuhla "Viipurin Pamaus" jäähallin areenalla klo 15.00-17.00.

Liput tilaisuuksiin maksavat 60 mk/kpl alle 15 vuotiaiden päästessä puoleen hintaan. Lisäksi on saatavissa 180 mk lippupaketti kolmeen päätapahtumaan ohjelmalehtisineen ja sama illalliskortilla hintaan 330 mk.

Sukuseura varaa jäsenille ja heidän ystävilleen yhteisen **pöydän lauantain keskiaikaisiin pitoihin**. Illalliskortin hinta ohjelmineen on 210 mk. Lisäksi hintaan sisältyvät matkamuistoksi jäävät ruokailulautta, kassi ja muki. Ilmoittautumiset sihteerille tai puheenjohtajalle puhelinnumeroihin 09-786 380, 0400-918 375, 09-755 3357 tai 050-56 34 065. Ennakko-varaajat saavat **10 % alennuksen** kaikista lipuista, joten tehdään **varaukset yllä oleviin numeroihin viimeistään perjantaina 12. toukokuuta**.

Juhlilla ei ole pukupakkoa, mutta voit pukeutua esim. kansallispukuun tai keskiaikaiseen asuun, jonka voi valmistaa itsekin. Karjalan Liitosta saat pukujen valmistukseen liittyvän 60 markan hintaisen tietopakettin tilaamalla sen toimistosta 09-7288 170 tai kulttuurisihteeriltä 09-7288 1712, jolta saat myös lisätietoja.

Viipurin linna 1930. Kuva Viipurin mummon keittokirjasta.

Sukuseuran 20-vuotistaipaleelta

Koskelaisten sukuseuran perustava kokous pidettiin 17.5.1980 Karjalatalolla Helsingissä. Kokoonkutsujana ja idean isänä oli Hannu Koskelainen, joka toimi myös kokouksen puheenjohtajana. Itsestään selvää oli, että hänestä tuli myös seuran puheenjohtaja, joka hoitikin tehtävää väsymättömästi seitsemäntoista vuotta.

Yhdistysrekisteriin jätetyn perustamiskirjan allekirjoittajina olivat Hannun lisäksi varapuheenjohtaja Kaarlo Tetri sekä johtokunnan jäsenet Ilmi Koskelainen, Heikki Koskelainen, Pauli Vainikka, Toini Pellikka ja Timo Pellikka, joka hoiti rekisteriasiat käytännössä.

Seuran toiminta lähti heti vilkkaasti käyntiin. Sääntömääräisten kokousten yhteydessä oli ohjelmaa, seura liittyi heti Karjalan Liittoon sen ensimmäisenä sukuseurana. Tätä esimerkkiä seurasivat muutkin suvut, ja tällä hetkellä sukuseuratoiminta ja sukututkimus onkin yksi Liiton keskeisiä toimintamuotoja.

Alusta lähtien on järjestetty kesäretkiä eri kohteisiin. Ensimmäinen tehtiin jo heinäkuussa 1981 Hannu ja Pirkko Koskelaisen kesäpaikkaan Virolahden Ravijoelle. Tämä uusittiin v. 1988, jolloin Hannu ja Pirkko olivat taas tehneet suurenmoiset järjestelyt suuren vierasjoukon viihdyttämiseksi. Ritva Ihalaisen luona Helsingin Tammisalossa käytiin 1985 ja

seuraavana vuonna Meeri Kekkosen luona Porvoon Haikossa, jossa olikin ennätysmäiset 75 henkeä läsnä.

Ensimmäiset kotiseutumatkot päästiin tekemään yhdessä kesällä 1990, jolloin noteerattiin yhteensä 120 henkilön osallistuneen viidellä Tervajoelle (17), Vanhaankylään (22), Mitikkaan (15), Sipilään (15) ja Viipuriin suuntautuneille matkoille. Saman vuoden lokakuussa pidettyyn muistojen iltaan osallistui 90 henkilöä.

Näinä aikoina muodostui myös käytäntö, jonka mukaan parittomina vuosina pidämme viralliset kokoukset kotimaassa ja parillisina vuosina matkustamme menetetyille kotiseudulle. Tosin alkuvuosina emme malttaneet olla joka vuosi käymättä ”kotona Karjalassa”. Kesällä 1989 pidimme kokoukset Eino Vainikan isännöimässä Parinpellon leirikeskuksessa Hollolassa. Vuoden 1991 kesäretki ja sukukokous pidettiin Artjärven Hietanassa Ritva Ihalaisen ja Jaakko Viljasen tilalla Töyrylä tilalla 90 hengen voimin.

Seura sai oman viirin v. 1993, ja se julkistettiin kotiseutumatkalla 27.7.1993 Koskelan kosken partaalla. Sen suunnittelija, seuramme jäsen Pentti Sipiläinen tunnetaan myös Vahvialan lipun ja Vahvialan vaakunan tekijänä. Pentti kuvaa viiriämme näin: ”Taivaansiniseen taustaan puna-mustalla pohjalla oleva hopeinen palkki hakoineen kuvaa luoteesta kaakkoon virtaavaa Koskelan jokea, joen vieressä olevaa saarta sekä viljantähtiä viitteenä maanviljelykseen.” Viirin tekijänkappale luovutettiin Pentti Sipiläiselle ja seuraavat viirit Hannu Koskelaiselle ja Ilmi Koskelaiselle.

Kun seura oli saanut näin upean viirin, sai puheenjohtajamme Hannu idean hakata se peruskallioon

Koskelan kosken partaalle. Muutaman vuoden asiaa kypsyteltyä pantiin tuumasta toimeksi ja elokuussa 1998 voitiin kallioon hiekkapuhallettu suvun tunnus vihkiä Koskelassa.

Vuoden 1997 kokous ja sukujuhla pidettiin Artjärven maamiesseuran talolla Vuorenmäellä. Sen järjestelystä olivat huolehtineet edesmenneen, entisen johtokunnan jäsenen Eino Koskelaisen tyttäret Sinikka Sinkko ja Eija Koskelainen. Heistä Sinikka sukujuhlan juontajana ja tervehdyspuheen pitäjänä sai osanottajat mukaansa niin yhteislauluun kuin kilpailuihinkin. Eija käsitteli juhlapuheessaan mm. suhdetaan karjalaisuuteen ja vanhempiensa kotiseutuun. Kaikkiaan n.100 osanottajaa koonneen sukujuhlan oli noteerannut myös Orimattilan Sanomat, joka haastatteli Hannua ja Sinikkaa ja teki juhlastamme näytävän jutun haastatteluineen ja valokuvineen.

Orimattilan kokous oli sikäli historiallinen, että alusta lähtien 17 vuoden ajan puheenjohtajan tehtäviä tarmokkaasti ja asiantuntevasti hoitanut Hannu Koskelainen halusi luovuttaa tehtävän nuorempiin käsiin. Seuraavassa, eli 1999 Porvoon Övikissä pidetyssä sukukokouksessa, Hannun sukuseuran hyväksi tekemää työtä kunnioitettiin kutsumalla hänet seuran kunniapuheenjohtajaksi.

Kotiseutumatkojen lisäksi olemme tehneet myös muita yhteisiä matkoja. Karjalan Liiton juhlaseminaariin- ja risteilyyn liittyen teimme Koskelaisten sukuseuran viisitoistavuotisristeilyn Tukholmaan Silja Symphonylla huhtikuussa 1995. Mukana oli 29 seuran jäsentä. Kolmisen vuotta myöhemmin eli heinäkuun alussa 1998 teimme viikonloppumatkan Berliiniin, jossa oppaana oli siellä jo pitkään asunut seuramme jäsen Riitta Ott. Kun matkalla oli mukana Riitan lähisukulaisia, oli meitä tällä mielenkiintoisella matkalla yhteensä yli 20 osanottajaa. Samana kesänä kävimme yhdessä katsomassa Mäntsälän keuhkähäntässä Laila Hietaniemen näytelmää "Hylätyt talot, autiot pihat". Karjalatalossa olimme taas nähneet huhtikuussa Paavo Liskin sovittaman näytelmän "Rettelö Viipurissa eli paljon melua piirakasta".

Sukuseuramme käytännön toiminta on aina levännyt muutaman aktiivisen henkilön varassa. Kiitokset siitä ovat usein jääneet niukoiksi, on pidetty itsestään selvänä, että juuri nämä tekevät kaiken työn. Niinpä tässä yhteydessä on vielä jälkikäteen syytä

lämpimästi kiittää ja muistaa niitä emäntiä ja isäntiä, jotka vaivojaan säästämättä ovat kutsuneet meitä kesäretkelle kotiinsa. Näitä ovat Pirkko ja Hannu, Meeri Kekkonen sekä Ritva Ihalainen ja Jaakko Viljanen, joista Ritva valitettavasti ei enää ole näitä kiitoksia vastaanottamassa. Puuhanaisista ja -miehistä ovat Ilmi ja Hannu saaneet Karjalan Liiton kultaisen ansiomerkin, Heikki ja Pauli Vainikka hopeisen, Maija-Liisa Laakso ja Kalevi Ristola pronssisen.

Seuran toimintaa ovat kuluneen 20 vuoden aikana vetäneet pääosin ensimmäisen polven evakot, toisin sanoen ne, jotka ovat syntyneet Karjalassa ja joilla on sieltä omakohtaisia muistoja. Nyt olemme tulossa vaiheeseen, jolloin tämä sulkupolvi alkaa väistyä. Olisi siten korkea aika alkaa miettiä jatkoa, miten tästä eteenpäin. Miten saamme siirrettyä perimätietoa uusille sukupolville ja miten saamme heidät kiinnostumaan suvustaan ja juuristaan? Toisaalta viime vuosina on ollut havaittavissa lisääntyneitä kiinnostusta sukulaisiin ja sukututkimukseen, mitä varmaankin on edistänyt nykyinen liikkuvuus ja muuttoliike, joka erottaa sukulaisia uudella tavalla. Sukututkimukseen on lisäksi käytettävissä uusia välineitä, kirkonkirjat ovat luettavissa internetin välityksellä ja tietojen muokkaaminen on nykyisillä tietovälineillä huomattavan helppoa verrattuna entisaikojen menetelmiin.

Karjalasta pitää puhua ja vanhoista asioista kertoa nuoremmille polville. Tieto lisää kiinnostusta, oman taustansa ja omien juuriensa tunteminen avartaa tätä päivää ja antaa näköalaa myös tulevaisuuteen. Eikö hän mennä kesäkuussa (16-18.2000) joukolla Karjalaisiin kesäjuhliin Helsingissä. Siellä esitellään myös karjalaisia sukuja ja pitäjiä ja kerrotaan, että "Sella ne ol' Viipuri". Lauantai-iltana on vielä ilmat ja keskiaikaiset pidot Viipurin linnassa!

Heikki Koskelainen

Karjalaisuudesta

Viimekertaisessa Koskelaisten sukuseuran lehdessä kehoitettiin meitä nuorempia mukaan seuran toimintaan. Minulle, nelikymppiselle helsinkiläiselle karjalaisuus on ollut jollain tavalla aina läsnä: molemmat vanhempani ovat evakkoja. Lähisukuni on pieni ja heitä, joilla on omakohtaisia muistoja Karjalasta, ei ole enää monia. Toivon, että me nuoremmat voimme jatkaa sukumme perinteitä.

Erityisen lämpimät lapsuusmuistot liittyvät isäni vanhempiin, Juhana ja Lempi Koskelaiseen, heidän kanssaan vietettyyn aikaan ja lapsuuteen, ”jolloin kaikki kesätkin olivat lämpimiä”. Isovanhempani asettuivat monen vaiheen jälkeen pari kertaa Viipurista lähdettyään Lappeenrantaan. Helsinkiläinen pikukutyttö sukelsi aivan toisenlaiseen maailmaan. Karjalainen välittömyys oli elämys ja kesälomalta palattuani puhuinkin aina jonkin aikaa Karjalan murretta naapurien lasten ihmetykseksi.

Heikki Koskelainen perhekuvassa Viipurissa 24.7.1938.

Hovimaan Heikki ja Loviisa (os. Virolainen) poikien- ja näiden perheiden kanssa.

Takana Emil ja Martta, Juhani ja Lempi sekä Helvi ja Heikki. Lapsenlapset Irja, Heikki, Eero, Veikko ja Anja.

Vaarini Juhana kuoli ollessani 9-vuotias. Vahvin muistoni hänestä on se, että hän istuu keittiön pöydän ääressä lukemassa tai pohtimassa maailman menoa. Isäni totesi joskus, että vaarin olisi pitänyt päästä käymään enemmän kouluja. Leskeksi jäätyään mummo asui edelleen Lappeenrannan Voisalmessa. Edelleenkin ihmettelen miten positiivinen hän oli: kiitollinen siitä, että elämä oli turvallista, oli kaikki mukavuudet ja eikä tarvinnut pelätä mitään. Vanhempana, kun olen tajunnut mitä isovanhempani ovat joutuneet kokemaan, olen ihmetellyt heidän selviytymistään ja ennen kaikkea heidän positiivisuuttaan.

Mummoni oli kaiken kokemansakin jälkeen tyytyväinen elämäänsä. Lappeenrannassa ollessani kävimme mummon kanssa uimahallissa, kirjastossa ja kyläilemässä sukulaisilla ja tuttavilla. Mieleepi on jäänyt ennen kaikkea karjalaisten vieraanvaraisuus: kyläreissulla saattoi mennä koko päivä, ja joka paikassa laitettiin parasta pöytään.

Mummo näytti silloin tällöin valokuvia Viipurista. En muista yksityiskohtia, mutta muistan tunnelman. Vaikka aistin surumielisyyttä mummon näyttäessä Viipurin-kuvia, hänen silmänsä loistivat. Ymmärsin jo silloin, että Viipuri oli aivan ainutlaatuisen kaupunki.

Anu ja veljensä Jukka mummon sylissä. Vaari on piiloutunut joulupukin naamarin taakse.

Elämäni suuri suru on ollut mummoni menehtyminen vaikeaan sairauteen suhteellisen nuorena ja henkisesti vireänä 65-vuotiaana. Karjala-keskustelu ei todellakaan ollut muodissa 1970-luvulla, mutta jälkepäin ajatellen olisi pitänyt haastatella mummoani enemmän, puhua hänen kokemuksistaan ja elämänviisauksistaan. Niin paljon jäi kysymättä, niin paljon jäi puhumatta.

On vaara, että 2000-luvulla Karjala-kysymys unohdetaan. Emme ehkä saa Karjalaa takaisin, mutta uskon, että meillä nuoremmilla olisi silti tehtävämme esimerkiksi sukuseurassa. Omien juurtensa tunteminen on todella tärkeää. Sen olen havainnut matkustaessani työni puolesta ulkomailla, erityisesti Itä-Euroopassa. Vaikka Suomi koki raskaita menetyksiä, ei monille maille käynyt yhtä hyvin toisessa maailmansodassa kuin Suomelle. Olen ylpeä suomalaisuudestani ja karjalaisuudestani!

Anu-Leena Koskelainen

Pohjoisin Koskelainen

Sukuseuramme pohjoisin jäsen löytyy jäsenluettelon mukaan Pelkosenniemen Pyhätunturilta, jossa tapasimme matkailualan monitoimimiehen Tuomo Koskelaisen. Tuomo työskentelee tällä hetkellä Luostolla helmikuun puolivälissä avatun Ametistikylpylän baariosaston vastaavana. Haastatteluhetkellä oli etelän hiihtolomaviikko. Tuomo kertoi, että vaimo, Marja-Liisa ja nuorimmainen olivat Pyhällä hiihtolomaa viettämässä. Yhdessä oli päivittäin käyty sukilla ja edellisenä päivänä oli ollut Luoston uutuuk-sien esittely.

Kyselin Tuomolta hänen ja sukunsa vaihteita sekä tämänhetkisiä tunteja.

– Minne päin luovutettua Karjalaa sukusi juuret johtavat?

– Isäni Veikko Koskelainen on syntynyt 1924 Vahvialan Vanhassakylässä Heikki Koskelaisen lapsikatraan toiseksi vanhimpänä.

– Entä Sinä itse, mitkä ovat perhesuhteesi ja miten olet Pyhätunturille saakka joutunut?

– Ikää on 45 vuotta, vaimo Marja-Liisa, lapset Matti 18, Anni 17 ja Heikki 10 vuotta. Olen koko aikuisikäni työskennellyt matkailu- ja ravintola-alalla. Pyhätunturille tulin ensi kerran 1976. Kun perhe alkoi kasvaa, tulimme siihen tulokseen, että niin lasten kuin omankin viihtymisen kannalta lappilainen elämänympäristö on kokeilemisen arvoinen. Isä-Veikon rakentama omakotitalo Pyhätunturille valmistui 1983. Tällä hetkellä, vaimon työstä johtuen, perheen vakituisemmaksi asuinkunnaksi on vakiintunut Vihti eteläisessä Suomessa.

– Eikö olisi huomattavasti helpompi ylläpitää yhtä kotia?

– Helpompaa toki, mutta tämä vaihtoehto mahdollistaa useita harrastuksia, antaa väriä ja vaihtelua elämään. Välillä kyllä tuntuu, että olen ikuisessa evakossa, mutta onneksi tämä vaeltelu paikasta toiseen on vapaaehtoista. Perheen etelässä asuvalle osalle, vaimo ja kaksi nuorinta lasta, Pyhätunturin asunto on muodostunut loma-asunnoksi. Minulle taas Vihtin asunto on oivallinen tukikohta Etelä-Suomen työprojektien aikana.

Kullankaivuussa Lemmenjoella.

– Mainitsi harrastukset, mitä Lapissa voi harrastaa?

– Isänpuoleisen linjan geneeissä olen saanut varsin väkevät ”riistaveret”. Metsästys, varsinkin hirvenpyynti vie suuren osan vapaa-ajasta syksyisin. Kullankaivuu heinä-elokuussa Lemmenjoella on hyvää vastapainoa ravintolatyön hälinälle. Oma valtaus minulla on ollut vuodesta 1989. Kullankaivuun lomassa tulee harrastettua voimaperäisesti myös tammukoiden onkimista.

Tämä ei ole tammukka!

– Hiihtämistä ja laskettelua en oikein osaa edes pitää harrastuksina, vaikka päivittäin vietänkin suk-sien päällä useamman tunnin. Hiihtäminen ja lasket-telu ovat luonnollinen osa kevättalvea. Puusta nik-karoiminen ja kaikenlainen rakentelu lienee enem-män sukuvika kuin valittu harrastus.

– Mitä karjalaisuus sinulle merkitsee?

– Olen kasvanut vahvasti siirtokarjalaisessa ym-päristössä, jossa on useita kymmeniä siirtolaisten asu-tustiloja samassa kylässä. Nytemmin se on virallise-stikin nimetty Karjalaiskyläksi, jota myös halkoo Karjalai-stie. Tuossa ympäristössä opittu kieli, karja-lan murre, ei katoa koskaan.

Tuomon mukaan palveluammattiin sopiva iloinen mieli, selviytymiskyky ja vilkas luonteenlaatu liene-vät peruja Viipurin liepeiltä. ”Karjalaisuus näkyy myöskin harjoittamassani ruokakulttuurissa, esim. runsaana sienien ja tattien käyttönä” sanoo Tuomo ja jatkaa: ”Liikuttavimpia hetkiä karjalaisuuden tii-moilta koin, kun vierailut luovutetulla alueella tuli-vat mahdolliseksi ja kävimme isä-Veikon kanssa ke-sällä 1990 paikallistamassa hänen kotipaikkansa rau-niot ja kaivamassa rajapyykit esille.”

Heikki

Talvisodan evakkomatka

Mirjam Harjuniemen kirjoitus talvisodan alkupäivistä julkaistiin lehtemme numerossa 15. Tässä hän muistelee matkaa joulukuussa 1939 alkanutta evakkomatkaa Nurmin asemalta Pöytyälle.

Näin on ollut

Karjalan lapsi, menetpä minne tahansa, et voi unohtaa lapsuuttasi Karjalassa. Voi kun se sana kajahtaa kauniilta, kuulitpa sen missä tahansa. Niistä muistoista ei pääse eroon eikä haluakaan. Joskus on sanottu, että on tullut vanhaksi, kun entisiä muistelee, mutta ei se niin ole. Tämä on minun muistelo evakkoon menosta. Jokaisella on omansa, samaa mutta kuitenkin erilainen.

Nurmin asemalla odotettiin junaa, joka veisi meidät pois sodan jaloista. Meitä oli siellä paljon, lämpimässä saunassa aseman lähellä. Siellä oli naisia, lapsia ja vanhoja ukkoja niin tiukkaan sullottu, että ei raon rakkoo ollut, mutta ei ollut kylmäkään. Oli myös nuori äiti sylivauvan kanssa. Ruvettiin ihmettelemään, miksi lapsi on niin hiljaa. Jollakin oli tulitikut saatavilla ja kun tuli raapaistiin, niin huomattiin, että lapsi nukkui pää alaspäin ja oli tyytyväisen näköinen. Helpotuksen huokaus tuli kaikilta.

Puolen yön aikaan tuli juna eli veturi härkävauvuineen, joita oli paljon. Juna pysähtyi ja vaunujen ovet avattiin. Siitäpä alkoi pimeydessä ja kylmässä kuhina: Sukulaiset halusivat mennä samaan vaunuun eivätkä myöskään saman kylän asukkaat halunneet erota toisistaan, kun muutenkin oli niin ahdistavaa tämä lähtö. Ei ollut tietoa, minne ollaan menossa ja mitä meille tapahtuu; oli onntto ja pelottava olo.

Lähdettiin sitten hiljaa liikkeelle kuin aavejuna pimeässä, valoja ei ollut. Meidän vaunun lattialla oli olkia ja jonkinlaiset kerrospetit, joissa oli olkia. Mukaan oli varattu myös pissaämpäri. Joku viisas oli ottanut myrskylyhdyn mukaansa, joten saatiin vähän valoa ja nähtiin kuka missäkin oli.

Meillä oli huoli mammuskasta ettei vain häviä, kun aina oli niin vastahakoinen. Oli sitä kimpsuu ja kampsuu kaikilla mukana ja ennen kaikkea piti olla evästä. Hiljalleen mentiin ja toivottiin sydämessä ettei vain lentokoneita tulisi, sitten se kauhu olisi tullut.

Ensimmäisessä paikassa kun pysähdyttiin alkoi aamu jo valkenemaan. Päästiin jaloittelemaan ja huussiin ja kuka pyllisteli mihin sattui. Meille annettiin kovaa leipää ja maitoa, mutta leipä oli hapan-ta ko pieruu, ei sitä voinut syödä, mistä lie oli tullut. Toisen kerran pysäytettiin Lahdessa, missä saatiin puuroa ja maitoa. Se oli hyvää, kun oli nälkä, vaikka me eväitäkin välillä syötiin. No, oltiinhan oltu jo kaksi yötä matkalla. Lahden kaupunki kiinnosti, mutta siitä ei nähty mitään.

Ei ollut mitään tietoa siitä, mihin mennään vaan kunhan pääsi rajalta pois. Eikä se oman maan kartta-kaan selvä ollut, ja mahdollisesti pelotti tulevaisuus.

Jossakin tuli pysäytys ja ilmoitettiin, että on ilmahälytys, piti mennä junasta pois. Lunta oli paksult ja pakkaneen oli kova. Mammuska purnasi kaiken aikaa ja nyt kun tuli hälytys, niin tuumas: ”Ku lähtee sutta karkuu, niin tulloo karhu vastaan”. Onneksi ei tullut lentokoneita ja niin saimme kavuta vaunuun takaisin. Kiitimme Jumalaa suojeluksesta.

Toijalassa pysähdyttiin ja sen jälkeen olimme jo Urjalassa. Ajattelin, että onpa ruma aseman nimi. Siellä olimme yötä ja seuraavana päivänä meitä vietiin Punkalaitumelle, siitä nimestä minä tykkäsin. Johonkin isoon taloon majoitettiin ja siellä saimme lämmintä ruokaa, lihasoppaa, leipää ja maitoa. Kylä maistui! Seuraavana päivänä osa meistä vietiin kuorma-autolla Liittolan kylään.

Me saimme hellahuoneen keskeneräisestä talosta, valmista ei ollut kuin se huone. Isäntä oli rintamalla. Meitä oli viisi henkeä ja heteka, jossa nukuimme. Kylmä oli kortteeri, lisäksi raha ja ruoka olivat tiukalla.

Muistan kun menin maitoa talosta hakemaan, niin emäntä litran mitalla maitoa mittasi likaiset sormet maidossa lioten. Sama emäntä sanoi minulle, että ”meidän poika mulkkas tänä aamuna”. Kun huomasi etten ymmärtänyt, hän kertoi pojan kaatuneen suk-simäessä.

Samassa talossa paistettiin reikäleipiä rintamalle ja niitä oli paljon. Talossa oli myös torakoita. Katse-lin kun leivät otettiin uunista, niin levitettiin lattialle jäähtymään. Myöhemmin leivät laitettiin riukuihin ja nostettiin orrelle kuivumaan. En tiedä kauanko kuivattiin ennen kuin lähetettiin rintamalle. Samassa talossa kuunneltiin maaliskuussa kun rauha tuli ja ehdot luettiin. Se oli kovaa kuultavaa.

Ei tiedetty, mitä seuraavaksi tulee. No se ainakin tuli, että lähdettiin taas muuttamaan. Oli huhtikuuta, jäistä ja hyvin liukasta keliä. Tuli sana, että pitää olla valmiina määrättynä päivänä, määrättynä kellon aika- kana kaupan luona. Siellä olimme kimpsuinemme ja kampsuinemme kaikki Liittolan karjalaiset.

Kuorma-auto tuli ja meidät lastattiin avonaiselle lavalle eikä ollut tietoa, miten kauaksi viedään. Kylmä oli kyyti Pöytyälle, melkein jäässä oltiin. Kun kuorma-autossa ei ollut kuin matalat laidat, tuli mieleen, että koska tämä kurjuus loppuu.

Matkalla ennen kuin oltiin Auraisissa, pienessä kylässä Pöytyällä katseli tien varren taloja. Yhden kohdalla ajattelin, että ei ainakaan tuohon taloon. Ja ennen pimeää meidät majoitettiin juuri siihen taloon, sen renkitupaan! Isompi se oli kuin edellinen asunto, mutta kylmä oli tämäkin. Siinä oli hella, kaksi sänkyä ja muutama tuoli.

Meidät kutsuttiin talon puolelle illalliselle; tupa oli suuri ja tuvassa iso pöytä, joka oli täynnä ruokaa. Voi, se oli ihana illallinen. Hyvä oli talon väki. Siihen Mikkolan taloon jäätiin toistaiseksi.

Mirjam Harjuniemi

Sipilän kylän iloisia suorittajia. Halonhakkuu on vielä suorittamatta. Kuva: Mirjam Harjuniemi.

Tiiät sie - tytöt mottimetsässä

Tapahtui kesällä 1943. Maanantaiaamuna kun mentiin työhön Nurmin tehtaalle - nuoret pyörillä, vanhemmat jalan - niin kokoonnuttiin meidän riihen nurkalla. Heti kun tavattiin toisemme, niin kysyttiin: Tiiät sie, saiko määräyksen?

Kaikkihan me olimme saaneet määräyksen tehdä yksi metri halkoja. Siinä sitä oli päänvaivaa ihan tarpeeksi, huh. Oltiinhan me töitä kaikki tehneet, mutta ei oltu halkoja pystymetsästä kaadettu. Ja kenen mettää me nyt mennää raiskaamaa? No, metsä oli määrätty Metson talon takaa, harvanlaista. Ensiksi sitten syyt, miksi sinne jouduttiin:

Olimme silloin nuoria 16-18 ikäisiä ja nuoruus kutitti rinnassa. Huvituksia tai harrastuksia ei juuri ollut ja juurikasvikerhot eivät kiinnostaneet. Oltiin jo vuoden verran kierrelty nurkkatansseissa, tietenkin salaa, sillä tanssien pito oli kielletty. Oikeinhan se oli, mutta nuoret siitä viis veisasi. Kulettiin pitkien matkojen päässä, kesällä pyörällä, talvella suksilla. Eikä me pelätty vaikka peloteltiin desanteilla, rajan takaa tulleilla vakoojilla. Niitä oli silloin tällöin nähty ja kiinnikin saatu.

Nyt nää viimeiset tanssit oli Järvenpäässä, siellä olevassa tyhjässä huvilassa. Kuulemma oli tullut lomalle joku sotilas, jolla oli häitari ja osasi sitä soittaakin. Ja niin ei kolmatta koputusta tarvinnut ikkunaan tulla, kun tiedettiin mistä oli kysymys. Kysyttiin vain missä ja toiset odottivat ulkona. Ei kulunut kauaa kun oltiin jo menossa.

Huvilalle oli kokoontunut paljon nuoria ja joitakin sotilaita Vahvialasta. Ja niin tanssit alko. Tuli

valssit, tangot ja sottiisit. Lystiä oli. Mutta puolen yön jälkeen tuli hiljainen kuiskaus: lähtekää. Niin häivyimme kuin varpusparvi, kuka minkäkin tien kautta kotiin.

Ei meitä ketään poltettu ja kiinni saatu, mutta arvelivat, ketä siellä oli. Poliisi oli saanut vihiä. No tietenkin siellä oli Jokelan Mirkka, minä, Hannolan Maikki, Suopellon tytöt ja Seppälän tytöt. Pojista Ollanmäen pojat, Suopellon Matti, Sipiläisen Rauni ja muita pitempimatkalaisia oli paljon. Kaikkien tuli sovittaa rikkomuksensa mottimetsässä.

Sitten tuli sunnuntaiaamu, kesän kirkas päivä, kun nuoret meni Metson taakse metsään tekemään halkourakkaa. Ei meillä tyttöillä paljon ymmärrystä ollut, mutta pojat neuvoi minkä osasivat. Suopellon Matti loilotti, että pinotkaa halot harvaan niin saatte pikemmin valmista.

Taisi olla iltapäivä kun halkopinoja alko nousta. Sitten tuli mittamiehet, pitiähän mitata, että kaikilla oli yksi metri. Moitteita saatiin kun pinot oli harvanlaisia, mutta täyvestä ne silti meni. Oikeastaan sekin oli lystiä hommaa, kun sakot piti maksaa siitä, että tanssittiin. Eikä ne meidän nurkkatanssit halkometsään loppuneet, hissukseen mentiin vaan kauemmaksi ettei ääni kylään kuulunut.

Sellaista se oli sota-ajan nuorilla. Ja nyt ne kaikki on vanhoja ihmisiä, lähellä 80 vuotta. Kukahän nämäkin muistaa, minäkö yksin vain? Karjalan lapsi Australiassa.

Mirjam Harjuniemi

Valkomäeltä Kapajärvelle ja takaisin

Vanhakyläläisten viime kesäinen kotiseutumatka houkutteli meidät vaivasniemeläiset, Lauran, Kirstin ja Pekan mukaan. Viipurissa oltiin jo käyty ja nyt oltiin Vanhakylässä.

Viipuri, poolopaitoja, vyölaukkuja ja luutia. Laura, Kirsti ja Irma.

Bussi ei päässyt perinteiselle paikalle Ampujan mäelle. Keväiset sateet olivat huuhtoneet Myllysilän ajoluiskasta soraa niin, että bussin etupää tökkäsi maahan, kun yritettiin sillan ylitystä. Niinpä bussit piti jättää sillan viereen Metsolan puolelle. Me: Laura, vaimoni Irma ja minä päätettiin kävellä Vaivasniemeen. Kirsti luopui lähdöstä.

Valkomäkeä noustessa muisteltiin sen olleen korkeampi. Kesäaikaan pyörällä kylään tultaessa sai sen kohdalla olla varovainen. Tervajoelle ja suksimäelle menevä tie ei paljon erottunut. Sorakuoppa, jonka halki tie kulki, oli sammaloitunut ja puskistunut. Matkalla tienkohdan paljaat kalliot olivat melkein entisellään.

Juokkolan pellon kohta oli melkein kateissa, ja sieltä tuleva tien yli virrannut oja havaittiin, vaikka kesä oli kuiva. Lepikkoaho tunnistettiin helposti vaikka puut olivat suuria ja sodanaikaiset juoksuhaudat näkyivät maastossa. Ennen "Rapasillan röpäkköä" olevalta mäeltä näki aikaisemmin Siikalammen, mutta nyt puut peittivät näkymän. Vanhan koulutiemme katkaisi nyt venäläisten tekemä metsäautotie.

Röpäköltä eteenpäin oli kaadettu tukkipuita, karstitut oksat hämäisivät ja peittivät hakemaamme polkua. Entisen avaran sähkölinjan kohta kasvoi kolmikymmensenttistä mäntyä. "Tornatoi"-mäki oli entisellään mäyrien pesäpaikkoineen rapakivirinteessä. Ennen Metson peltoa ollut pikkusuo oli runsaan pususton vuoksi vaikea kulkea. Pelto oli hävinnyt, puusto ja pensaikko peittivät sen, mutta pellon reunassa kulkenut tie löytyi ojien välissä kulkevana polkuna.

Tultiin matalavetisen Kapajärven rantaan. Järvi taas oli vettä täynnä. Lahiranta oli pitkälle heinitty-

Kapajärvi on pitkälle heinittynyt.

nyt, teko-oja halkoi heinikkoa ja kauempana kiilsi vapaa järven pinta. Lintujen ääntely kuului lakkaamatta. Vaivasniemelle meno katkesi korkeaan veteen, sillä Kapaojan ylitys ei olisi onnistunut. Aikamme katseltuaamme ja ihmeteltyämme lähdimme paluumatkalle.

Isot paarmat yrittivät hikisen miehen kimppuun.

Hirvet näyttivät viihtyvän hyvin täällä, ainakin jätöksiä nähtiin monessa paikassa. Paluumatkalla Röpäköön kohdalla näkyi metsäautotien hiekassa kotalaisen suuret tassun jäljet. Epäilimme karhua, mutta vakuutin naisille jälkien kuuluneen koiralle.

Hikisen paluun ikävimmät seuralaiset olivat isot paarmat, joiden puraisu kyllä tuntui. Vaivasniemelle ei päästy, mutta tulipa käveltyä ja muisteltua paikan päällä entistä koulutietä. Siinä oli leikin paikkoja päivällä, pelon paikkoja illalla ja pimeällä, kun viiden kilometrin koulumatka aamuin illoin kuljettiin.

Pekka

Yhden munan hääkakku

Talvella 1943 oli serkkuni Salmen häät tulossa ja sitä touhuttiin väellä ja voimalla. Meistä nuorista oli jännittävää, että tulee häät.

Minullakin oli uusi leninki, yksivärinen, tummanpunainen. En muista mistä kankaan saimme, jostain tiskin alta kuitenkin, mutta ompelija teki siitä nätin. Salmella oli valkoinen puku ja huntu. Jostain oli saatu eläviä kukkia, punaisia tulppaaneja ja jotain hennompaakin oli mukana. Sulhasella oli sotilaspuku.

Varhain hääaamuna Salme sanoi: ”Mene Valion Venlan luo”, antoi yhden kananmunan, vähän jauhoja ja sokeria, myös puolukkahilloa ja vähän kermaa. ”Sano, että tekee näistä meille hääkakun.” Minä silmät pyöreinä, hölmönä katsoin, että miten näistä olemattomista. Tuli nimittäin mieleeni tätini Eevan tekemät täytekakut ja määrät, mitä niissä käytettiin. Tätini oli ennen sotaa kuuluisa kakkujen tekijä, jota aina kutsuttiin häihin ja hautajaisiin niitä tekemään ja aina niistä puhuttiin kiittäen.

No, meninhän minä ja teimme Venlan kanssa hääkakun. Ei se suuren suuri ollut, mutta oli kakku kuitenkin. Tänä päivänäkään en tiedä, miten se saatiin tehdyksi, ei aikaseksi.

Häät oli Jokelassa, Jokelan tuvassa. Sinne oli laitettu kolme pitkää pöytää, jotka oli valkoisilla liinoilla peitetty, kukkavaaseilla ja havuköynnöksillä koristeltu ja kaikki muukin asiaan kuuluva oli laitettu. Oli pöydillä pullaa ja pikkuleipiäkin, mutta kaikkea nuukanlaisesti, kun kerta kaikkiaan ei ollut. Silti näytti niin juhlaavalta, että ei meinannut uskoa sitä arkipäiväiseksi tuvaksi.

Neljän maissa alkoi häävieraita tulla; Sipilän kyläläiset, pienet paketit mukana. Sitten tuli pappi, Leevi Virolainen, sillä vihkiminen tapahtui tuvassa. Sitten tuli morsiuspari, kyllä Salme ja Eugen olivat hyvännäköinen pari.

Vihkimisen jälkeen istuttiin kahvipöytään. Ylpeänä kannoin hääkakun pöytään morsiusparin eteen ja sain Salmelta kiitoskatseen. Ei siitä kakusta tainnut riittää kuin lusikallinen jokaiselle, mutta hyvä niinkin.

Illan mittaan, kun pappi oli lähtenyt pois, haettiin Heikin Liisalta grammari lainaksi. Nuorilla paloi halu tanssia, oltiin opeteltu tanssimaan sillalla tyttöparissa, jonkun rallattaessa milloin valssia milloin jenkkaa. Tango oli vaikeampaa. Kun hääpari tanssi häävalssin Metsäkukkia, tuli mieleen, että oispa rauha ja saisi käydä tansseissa.

Häävalssin jälkeen me nuoret saatiin tanssia. Oli joitakin poikia, mutta tyttöparit meni täydestä. Ja pojat olivat ujoja. Annas olla. Tuvan ovi aukaistiin ja kysyttiin: ”Saako kuokkavieraita tulla?” Kurkistettiin, että ketä siellä mahtaa olla. No, porstupa oli täynnä sotilaita, lomalaisia, jotka olivat kuulleet, että on häät ja saatetaan tanssia. Ja saivathan ne tulla. Mammuska vähän vastusti, mutta ei tainnut tosissaan olla.

Niin tanssittiin sotilaiden kanssa. Puolen yön ai-

Ostosmatkalla Viipurissa

Koulutyön muistikuvia matkalta yli 70 vuoden takaa.

Äidillä oli Vahvialan Löytömaellä kauppa, johon myytävät tavarat ostettiin viipurilaisesta tukkuliikkeestä. Joskus pääsi pieni koulutyttökin äidin apuriksi talviselle kauppatokalle. Jo kuudelta aamulla oli Kujansuun isäntä hevosen kanssa odottamassa lähtijöitä.

Reessä oli lämpöiset vällyt ja niiden sisällä oli lämmin ja mukava istua ja katsella aamuista tähtitaivasta. Talvitie kulki Löytöjärven yli ja ajettuamme noin kahdeksan kilometriä oltiin Pien-Merijoella. Siellä ylittettiin Haminan maantie, josta päästiin meren jälle suuntana Neitsytniemen ranta. Rannasta ajettiin Linnansillalle, josta matka jatkui Linnankadun poikkikatua pitkin Kauppatorin sivuun ja tultiin määränpäähän, joka oli Paajanen & Karkiaisen tukkukauppa.

Tukkukaupan kauppakartano oli tavaranhakijoiden hevosia varten ja samalla lastauspaikka. Hevosmiehiä ja muita mukana olijoita varten oli lämmin kahvitupa pitkin penkkeineen. Tuvan lämpö raukasi, ja pieni matkalainen nukahti, kunnes äiti tuli herättämään kotimatalle.

Äiti oli suorittanut kaikki tavarahankinnat ja reki oli lastattu lähtöä varten. Minulle tehtiin paikka vällyineni tavaroiden väliin, mutta äiti ei enää mahtanutkaan rekeen. Niinpä hän joutui lähtemään junalla Nurmin asemalle ja sieltä kävelemään Sipilän ja Koskelan kautta kotiin Löytömaelle.

Meidän paluumatka tavarakuormineen kulki Neitsytniemen rannasta Hietalan rantaan ja maanteitse Tienhaaran, Ykspään ja Pien-Merijoen ohi kohti Löytömakeä. Näin päättyi koulutyön talvinen reissupäivä.

Tuovi Koskelainen

kaan, taisipa olla jo aamuyötä kun sotilaat lähtivät kotia. Ei kuitenkaan tultu lähemmin tuntemaan muuta kuin että olivat lomalaisia, Vahvialan poikia.

Mirjam Harjuniemi

Vanhan kansan lääkkeet

Viime lehdessä oli juttua tervan keitosta ja pajahommista sekä siitä, miten Fräntin Viki lääkitsi puukolla lipsauttamaa haavaansa. Mutta ei se Viki ollut ainoa suinkaan ainoa parantaja. Sattui nimittäin Aukun Vekallekin sellainen vahinko, että puukko lipsahti sormeen. Kun etenkin vanhemmat naiset eivät entisaikaan pitäneet lainkaan hameen alla housuja, niin ei siinä muuta kuin Hilikka-äiti otti poikaa kädestä kiinni, tyrkkäsi sen hameen alle ja lorautti lääkettä haavaan. Niin hyvin parantui sekin käsi, että kykeni hyvin heittämään kiven puhelintolppien posliinisiin eristeisiin. Mutta olihan toki muitakin kansanparannuskeinoja:

Syytän sai häipymään voikukan nesteellä, hikka lakkasi puhaltamalla paperipussiin. Vatsavaivoihin auttoi poimulehdestä tehty tee ja etenkin poimulehden päälle koostunut neste oli hyvin tehoisaa. Rautalehti märkivän haavan päälle paransi sen vaivan. Korvasärky helpottui, kun puhalsi korvaan tupakan-sauhua ja hampaan koloon pantiin piipun hikeä. Satamatöissä käytetty suolahappo hampaan lääkityksessä oli jäänyt pois käytöstä, sillä vaikka piipun hiki ei ollut yhtä tehokasta, niin oli se turvallisempaa.

Ellei yskä lähtenyt rykimällä, niin siihen otettiin kamferitippoja, jota oli aina lääkkeeksi kuten aspiriinia ja jodiakin. Kamferitippoja annettiin lapsille yhdestä viiteen tippaan sokeripalan päällä riippuen ottajan iästä ja taudin laadusta. Aikuisten annos oli 5-10 tippaa mustan kahvin kanssa. Miespuolisille kyllä yleensä kuppiin kamferia jonkin verran lorautettiin eikä norrikaan mikään harvinainen lääkitystapa miesten sairauksiin ollut.

Rintatautiin nautittiin teeveettä, joka kyllä sopi moneen muuhunkin vaivaan. Sitkeimpiin kuumeisiin, pään kivistykseen ja hampaan pakkoon käytettiin aspiriinia ja hyvin koviin kuumeisiin kylmiä kääreitä. Verenmyrkytykseen käytettiin jodia. Sitä tarvittiinkin pitkin kesää, sillä ainahan sitä tuli kaikenlaisia kulumia ja naarmuja, jotka tulehtuivat, jolloin punainen juova alkoi liikkua pesäkkeestä ylös sydämen suuntaan. Sen meno katkaistiin rajaamalla jodilla myrkyjuovan kulkutie.

Tunnettuja tauteja olivat vilustuminen ja sitä seuranneet räähkä, rintatauti, kuumetauti, keuhkotauti, keuhkokuume ja poltto eli umpisuolen tulehdus. Syöpää ei tunnettu lainkaan, mutta se lienee mahtunut noihin edellä mainittuihin.

Hannu

Kirjoitus on katkelma Hannu Koskelaisen huhtikuun alussa ilmestyneestä kirjasta "Evakkopojan kujanjuoksu 1939-1948" osasta Kotiinpaluu.

Koskelaisten sukuseura ry:n jäsenten kotipaikkakuntia

Ahvenkoski	3	Naantali	1
Artjärvi	2	Nastola	1
Askola	2	Niinikoski	1
Espoo	13	Nummela	1
Haapajoki	1	Nurmijärvi	1
Haveri	1	Orimattila	1
Heinola	2	Oulu	7
Helsinki	28	Parola	1
Hyvinkää	3	Pori	2
Iitti	1	Pornainen	3
Jokela	1	Porvoo	44
Joutseno	1	Pukkila	1
Järvenpää	1	Punkalaidun	1
Kalliokoski	1	Pyhänturi	2
Kauniainen	1	Raahe	2
Kausala	7	Rauma	1
Kemi	1	Sipoo	1
Kerava	2	Taipalsaari	1
Keuruu	1	Tampere	3
Kokkola	1	Turku	3
Kolho	2	Ulvila	1
Kotka	3	Uusikaupunki	1
Kouvola	10	Vainikkala	1
Kuopio	1	Valkeakoski	1
Kuusankoski	3	Valkeala	1
Kymmentaka	1	Vammala	1
Kyrö	2	Vantaa	8
Lahti	19	Varkaus	1
Lappeenranta	3	Vääksy	1
Lapua	1	Yläne	2
Lohja	1	Ylöjärvi	1
Mikkeli	1	Australia	1
Mänttä	2	Kanada	2
Myllykoski	1	Ruotsi	3
		Saksa	2

Koskelaiset

Vast. toimittaja Heikki Koskelainen
Leppisaarentie 10 C
00830 Helsinki
puh. 09-755 33 57, 050-56 34 065
heikki.koskelainen@kolumbus.fi

Toimittaja Pekka Koskelainen
Vuorenpeikontie 5 B 132
00820 Helsinki
puh. 09-786 380, 0400-918 375

Paino Formato Oy, Porvoo
Julkaisija Koskelaisten Sukuseura ry
Tilausmaksu 50 mk sisältyy jäsenmaksuun
Pankkitili Merita 126230-518535